

ОСАУЛЕНКО Олександр Іванович,
професор кафедри теорії, держави і права та
філософії Міжнародного економіко-
гуманітарного університету імені академіка
Степана Дем'янчука
(заступник начальника кафедри теорії
держави та права Національної академії
внутрішніх справ України у 2000-2005 рр.),
кандидат юридичних наук, професор

**ВІН БУВ ЗАВЖДИ СЕРЕД ПЕРШИХ
(ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СВІТЛІЙ ПАМ'ЯТІ С. Л. ЛИСЕНКОВА)**

У становленні та розвитку юридичної науки та організації освітнього процесу не тільки Національної академії внутрішніх справ, але і всієї України, як незалежної держави, значну роль відіграв Сергій Леонідович Лисенков. До нього в повній мірі відноситься вислів: «Він був завжди серед перших». Перед тим як охарактеризувати науковий доробок цього вченого, варто окреслити основні віхи його біографії.

Після закінчення з відзнакою у 1972 році юридичного факультету Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка, у 1976 році С. Л. Лисенков в Інституті

держави і права блискуче захищає кандидатську дисертацію, яка була присвячена гарантіям прав і свобод особистості. Його дисертація стала помітним явищем в юридичній науці не тільки України, але і всього колишнього СРСР. Не випадково проблемні питання, які були порушені в дисертації, стали предметом наукових дискусій таких провідних вчених не тільки України, але і всього СРСР – М.І. Козюбри, П.М. Рабіновича, Н.В. Вітрука, Л.Д. Воеводіна, Є.А. Лукашової та багатьох інших широковідомих вчених-юристів.

Після захисту дисертації С. Л. Лисенков активно працює над проблемами забезпечення прав і свобод людини і громадянина та готує значну кількість праць з цієї проблематики. З урахуванням значних наукових досягнень, у 1977 році С. Л. Лисенкова запрошують на викладацьку роботу до нашого навчального закладу, в

якому в повній мірі розкрився його талант як вченого та успішного організатора освітнього процесу студентів, слухачів та курсантів.

За шість років роботи у нашому навчальному закладі С. Л. Лисенков успішно проходить шлях від викладача до заступника начальника кафедри державно-

правових дисциплін. Враховуючи не тільки значні наукові напрацювання, але і високі організаторські здібності, у 1987 році його призначають начальником щойно створеного факультету підготовки оперативних працівників міліції.

У 1989 році у нашому навчальному закладі була створена кафедра теорії держави та права і першим її начальником став саме С. Л. Лисенков. Незважаючи на значне завантаження організаційними питаннями, С. Л. Лисенков продовжує активно займатись науково-дослідною діяльністю з проблем теорії держави та права, конституційного права і особливо – проблемам прав людини.

Саме під керівництвом С. Л. Лисенкова, на очолюваній ним кафедрі, роблять перші кроки в юридичні науки тепер знані учені-юристи, доктори юридичних наук, професори – А. М. Колодій, О. Д. Тихомиров, О. В. Шмоткін та багато інших. В значній мірі завдяки зусиллям саме С. Л. Лисенкова налагоджуються тісні зв'язки кафедри з провідними юридичними факультетами Київського, Львівського, Одеського університетів, Харківського юридичного інституту та Інституту держави і права. Очолювана С. Л. Лисенковим кафедра стає однією з провідних юридичних кафедр не тільки у нашому навчальному закладі, але і в усій Україні.

Початок 90-х років став періодом становлення і розвитку України як незалежної держави. В цьому процесі важливу роль відіграли і вчені-юристи, серед яких помітною постаттю був С. Л. Лисенков. В цей період активно відбувається процес становлення національного законодавства, закладається фундамент подальшого розвитку юридичної науки та освіти в Україні. Розпочався процес створення та розвитку багатьох нових юридичних вищих навчальних закладів та факультетів, в усіх загальноосвітніх школах почали вивчати правознавство. Однак літератури з відповідної проблематики в Україні практично не було. Саме С. Л. Лисенков став одним з ініціаторів та основних авторів створеного у 1995 році першого в Україні навчального посібника для абітурієнтів до юридичних вузів «Основи правознавства».

Разом з В. В. Копейчиковим, Сергій Леонідович активно працює та очолює авторський колектив кафедри теорії держави та права зі створення одного із перших в незалежній Україні навчального посібника «Основи теорії держави і права», який був випущений у 1995 році.

Водночас в зазначений період іде активний процес розробки проекту Конституції України та інших базових законодавчих актів. Без відриву від основної роботи на кафедрі теорії держави та права Сергій Леонідович на громадських засадах активно співпрацює з комітетами Верховної Ради України, Інститутом законодавства та Інститутом держави і права з розробки окремих базових законів нашої країни. Хоча С. Л. Лисенков не був включений до офіційного авторського колективу з розробки проекту Конституції України, його вклад у розробку проекту Основного Закону нашої держави був дуже вагомим. Це в першу чергу стосується викладення змісту двох перших розділів Конституції: «Загальні засади» та «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина».

Після прийняття у 1996 році Конституції України перед юридичною наукою та практикуючими юристами постало питання якомога швидшого впровадження Основного Закону нашої держави в життя та приведення законодавства та навчальної літератури у відповідність з нормами Конституції. Враховуючи це, С.Л. Лисенков став членом авторського колективу з підготовки першого в

Україні науково-практичного коментаря Конституції України (1996 рік) та підготував ряд наукових статей з проблем розуміння та впровадження в життя Основного Закону нашої держави.

Разом з В. В. Копейчиковим, Сергій Леонідович створює та очолює авторський з підготовки першого в Україні навчального посібника для студентів юридичних вузів «Основи конституційного права України» (1997 рік). Водночас С. Л. Лисенковим одноосібно був підготовлений популярний коментар до Закону «Про Конституційний Суд України».

Незважаючи на величезну завантаженість в роботі, С.Л. Лисенков знаходить час для підготовки навчальної літератури і для учнів загальноосвітніх шкіл та абітурієнтів. Відразу після прийняття Основного Закону нашої держави Сергій Леонідович одноособово готує навчальний посібник для вступників до юридичних вузів і факультетів «Основи держави і права у запитаннях та відповідях» та популярний коментар до Конституції України, які були надруковані у 1997 році.

Крім значної кількості навчальної літератури, С. Л. Лисенков продовжує активно працювати над актуальними проблемами права. Заслугує особливої уваги його фундаментальна наукова стаття «Принципи права та їх відображення в Конституції України» (1998 рік) та цикл наукових статей з питань забезпечення культурних прав громадян України, теоретичні розробки яких до С.Л. Лисенкова практично не здійснювались в Україні.

Водночас Сергій Леонідович був вмілим та ефективним керівником кандидатських дисертацій. В цьому я міг переконатися на власному досвіді, коли став здобувачем кафедри теорії держави та права нашого навчального закладу. Саме С.Л. Лисенков порекомендував мені тему (з урахуванням мого досвіду практичної роботи) з проблем прав окремих категорій громадян України, став науковим керівником дисертації та сприяв її успішній підготовці та захисту. Саме він відіграв значну роль у моєму становленні як науковця та викладача кафедри та суттєво вплинув на розвиток мого праворозуміння. Під керівництвом С.Л. Лисенкова було захищено близько 20 кандидатських дисертацій, більшість з яких було присвячено правам і свободам людини і громадянина та ролі міліції в їх забезпеченні. Саме під керівництвом Сергія Леонідовича були захищені дисертації здобувачів, ад'юнктів, а потім і науково-педагогічних працівників кафедри теорії держави та права – І. Гамалій, С. Коталейчука, Н. Лазнюк, О. Юриста.

Ім'я С.Л. Лисенкова як талановитого вченого і ефективного організатора навчальної та наукової роботи стало в 90-х роках широковідомим не тільки в Україні, але і за її межами. Саме з урахуванням зазначеного фактора та з метою становлення і подальшого розвитку в Україні юридичних навчальних закладів, у 1999 році йому було запропоновано посаду першого проректора Академії Генеральної прокуратури України. Працюючи на згаданій посаді протягом майже 4-х років, С.Л. Лисенков відіграв значну роль в організації становлення та розвитку освітньої та наукової роботи цього юридичного навчального закладу.

Враховуючи всезростаючу роль адвокатури в забезпеченні прав людини та величезний досвід Сергія Леонідовича, у 2003 році його було переведено на

посаду першого проректора Академії адвокатури України. На цій посаді С.Л. Лисенков працював до останніх днів свого короткого, але яскравого життя.

Незважаючи на те, що майже сім останніх років свого життя С.Л. Лисенков був одним із керівників вищезгаданих юридичних навчальних закладів, він постійно підтримував дружні робочі зв'язки як з колективом кафедри теорії держави та права, так із Національною академією внутрішніх справ України загалом, завжди знаходив час для спілкування та обміну досвідом. Саме наш начальний заклад та кафедру теорії держави та права він вважав по-справжньому рідними і саме тут, як він вважав, пройшли найкращі роки його життя.

Світла пам'ять про Сергія Леонідовича буде вічно жити в серцях тих, хто його знав, з ким він працював, а його наукові здобутки стали доброю спадщиною для подальшого розвитку юридичної науки, практики та освітнього процесу.

ПОТАПОВ Григорій Герасимович,
*ветеран кафедри теорії держави та
права Національної академії внутрішніх
справ, кандидат історичних наук, доцент,
член Союзу юристів України*

МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНОГО ПРАВОРОЗУМІННЯ ЯК ПАРАДИГМА ЖИТТЯ ЗА КРИСТОФЕРОМ ОСАКВЕ НА КАФЕДРІ ТАК Й НА МІЖНАРОДНИХ ФОРУМАХ ТА СИМПОЗІУМАХ

Початок своєї трудової діяльності в славетних стінах навчального закладу розпочинається із середини 70-х років ХХ століття, коли в літку 1974 року перевівся з практичних підрозділів МВС Молдови. В грудні 1979 року на засіданні спеціалізованої ради Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка захистив дисертаційне дослідження та здобув науковий ступень кандидата історичних наук.

В липні 1988 року рішенням Державного комітету СРСР по народній освіті отримав диплом «доцента» та в подальшому довгий час працював на кафедрі історії України Київської вищої школи МВС СРСР ім. Ф. Е. Держинського.

Проголошення у 1991 році незалежності України, радикальні зміни в той час діяльності правоохоронних органів держави, потреба пришвидшення будівництва нової демократичної, соціальної, правової держави зумовлювали необхідність удосконалення системи підготовки кадрів для органів внутрішніх справ та дали поштовх для глибинних наукових розвідок історіографії та проблематики підготовки високосвідомих та культурно-освічених працівників органів правопорядку.